Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Thelogica universa - Ettenheim-Münster 107 - Tom. I

Cartier, Gallus

[S.l.], 1745

Caput quintum

urn:nbn:de:bsz:31-111007

Visual Library

et apices, quibus res hæc exprimi potest, attendat. Potuit ergo Deus inspirare Sacris Scriptoribus rerum quarundam sensum, quin tamen singula, quibus ipsa exprimi possunt, verba inspiraret. Deinde, cùm aliud sint res cogitata, aliud verba, quibus ea exprimuntur; quid vetat, quin dicatur Deus res revelasse Scriptoribus Sacris, quibus deinde verba sua ipsi annexuerint, cùm eas percipiebant.

Resp. 2°. Datò etiam, Deum Sacris Scriptoribus unà cum rebus verba quoque inspirasse, quibus illæ exprimi possent; an propterea cogemur credere, ea ipsa verba, quibus res inspiratas expresserunt ii Sacri Scriptores, à Deo etiam ipsis inspirata fuisse? minimè profectò; cùm enim eadem res variis verbis, variáque apicum, et vocabulorum compositione exprimi possit, manifestum est, alia potuisse esse verba, quæ Deus una cum sententiis et rebus Scriptoribus Sacris inspirabat, alia, quibus hi eas exprimebant.

Caput Quintum.

De Canone Scripturarum.

49. Canon vox græca, latinè regulam quamdam, seu normam significat, unde etiam Conciliorum decreta Canones appellantur, quòd sint certa quædam regula à fidelibus servandæ. Hic verò Canon idem est, ac numerus seu index

sacræ Scripturæ librorum, extra quem 71.
qui fuerint libri, tanquam prophani, apocryphi, et dubiæ auctoritatis rejiciuntur.

Hujusmodi Canon seu Sacrorum librorum Index triplex est, Judæorum unus; alter Catholicorum; tertius Acatholicorum. Singulos præsenti capite expendimus.

Notandum: inter hos sacræ Scriptu- 50.
ræ libros alios vocabulo complexo è græco derivato dici à Catholicis Proto=Canonicos, idest, Ante=Canonicos, quòd ante omnem Ecclesiæ definitionem, ab omnibus velut Canone jam contenti fuerint acceptati; cujusmodi sunt omnes et singuli Veteris Testamenti libri illi, qui adhuc hodie in codicibus hebraeis extant, et ab ipsis velut Canonici, et divinæ auctoritatis habentur. Alios verò Deutero=Canonicos, quasi Post=Canonicos, Suntque ii, qui, postquam apud quosdam aliquanto tempore olim in dubium fuissent adducti, postmodùm tamen secutâ Ecclesiæ definitione, à cunctis fidelibus pro Canonicis accepti, et habiti fuerunt. Modò ad ipsos Canones. Et primò quidem

De Canone Judæorum. 51

In Hebræorum Canone viginti duo tantùm Scripturæ libri continentur, videlicet, Genesis; Exodus; Levitius; Numeri; Deuteronomium; Josue; Judices, et Ruth; Primus et Secundus Samuelis; Primus et Secun-

72. ~~70~~ dus Regum, seu Regnorum; Primus et Secundus Paralipomenon; Primus et Secundus Esdræ; Psalmi; Proverbia; Ecclesiastes; Canticum Canticorum; Isaias; Jeremias et Lamentationes una cum Epistolâ Baruch ad Captivos; Daniel; Ezechiel; Job; Esther; Duodecim Prophetæ minores.

Neque enim plures recensuit Josephus*, qui, cùm Sacerdos esset, non potuit non scire, quinam essent apud gentiles suos Libri Canonici.

* lib. 1. cont. Appion.

Veteres item Patres ut Origenes apud Eusebium lib. 6. Hist. c. 23. Athanasius, vel quicumque alius, in Synopsi. Epiphanius, lib. 1. Hæres. 8. Hilarius præfat. in Psal. ~~Hier~~ Hieronymus ~~dopo~~ in Prolog. Galeat. definiunt, apud Judæos viginti duos hos libros tantùm extare, qui apud ipsos divinæ auctoritatis existimentur; hùnque duntaxat numerum hodiernum Judæorum Canon completitur.

Qui verò ex Catholicis Patribus viginti quatuor libros, ut Melito Sardensis*, in Judæorum Canonem referunt, librum Ruth à libro Judicum, et Threnos, seu Lamentationes à Jeremiæ libro avellunt, cùm tamen in Canone Judæorum Ruth Judicum libro, et Threni Jeremiæ jungantur, prout supra à nobis est indicatum.

* apud Eusebium lib. 4. Hist. c. 26.

At qui viginti septem numerant, memoratos viginti duos libros ita dispertiunt, ut librum Ruth, duos Regum, unum ex Paralipomenis, et ex Esdra unum separatim recenseant;

aut saltem eos ita distribuant, ut nunquam ~~77~~ addictum viginti duorum librorum numerum excedant.

Esdram esse autorem Judaeorum Canonis indubitatum apud omnes est; ut qui post Hierosolymitanum excidium, et deportationem Babyloniam magnâ ex parte dispersos, vel neglectos sacros Codices Artaxerxis Longimani avô, recuperatâ libertate ~~cog~~ collegerit, et in Canonem redegerit. 52

At quâ ratione id ab ipso factum sit, non est eadem omnium sententia. Nonnulli enim volunt, Esdram sacrô Numine afflatum memoratos viginti duos libros, prioribus excidiô et incendiô penitus abolitis quinque viris dictasse. Ita sentit Autor lib. 4. Esdrae, qui cap. 14. commentitiam rei gestae historiam explicat. sta 57

Scriptorem hunc, licet futilem, Judaïcisque fabulis passim redundantem sentiti sunt Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromat. Theodoretus Praefat. in Psal. Apertissimè verò omnium Basilius, Epist. ad Chilon. Atque etiam in eandem sententiam viri quidam doti recentiores abierunt.

Verùm hanc opinionem jam sup. cap. 2. pag. 23. in responsione ad Objectiones. explosimus, ejusque falsitas vel inde patet, quòd certum sit, Hebraeos in exiliô suô non carusse Lege Mosaïcâ. Enimverò ipse Esdras se Scribam velocem in Lege Dei appellat *; ergo eam adhuc tunc entitisse innuit. Danielis quoque c. 9. Moysis liber tanquam superstes, et

* c. 7. v. 1.

vulgò cognitus, ac versari solitus citatur.

Et qui credat, tantam esse potuisse cladem, ac vastitatem, ut ne apud privatos quidem homines ulla servata sint Sacrorum Codicum apographa? Non apud Ezechielem, vel Mardochaeum? nec apud ipsum Jeremiam, quem Nabuchodonosoris jussu Nabuzardam Magister Militiae ab omni injuriâ tutum praestitit?

Certum ergo esse debet, Esdram libros Sacros dissipatos collegisse duntaxat, et instaurasse, non verò penitùs deperditos et abolitos de novô afflatum divinô Spiritu restituisse. Quem proinde laborem, Judaeorum Synagoga, in libertatem scilicet tunc assertis Hebraeis, in amplissimum coetum coacta approbarit; Esdrinumque Canonem ut Sacrorum ac divinorum librorum Judicem populi usibus concesserit.

Ita sentire videntur Veteres Patres. Irenaeus, qui lib. 3. c. 25. ait, corruptas Scripturas ab Esdrâ restitutas fuisse: cui suffragantur Tertullianus de hab. mul. c. 3. et Hieronymus Adv. Helvid. c. 3. Idque clarissimè tradit Chrysostomus Hom. 8. in Epist. ad Heb. dum Esdram Dei instinctu Scripturae Sacrae reliquias digessisse, et in unum corpus composuisse significat. Accuratiùs adhuc Auctor Synopseos, quae Athanasio tribuitur, ait, Sacros Codices per Captivitatis diuturnitatem, et populi incuriam amissos, Esdram penes se servasse, et suô demum tempore protulisse, ac publici juris fecisse.

Esdrinum autem hunc Canonem à Synagogâ Magnâ auctoritatem accepisse testes locupletes sunt Elias Levita, et alii Rabbini. Thalmudistae quoque

hunc Esdræ Sacrorum Librorum Canonem 75 ~~79~~
à Synagogâ magnâ firmatum testantur.

Josephus quoque contra Appionem disputans*, Gentilium suorum hunc esse morem ait, ut, si quæ ingruant bella, pace demum compositâ, Veteres Scripturæ à Superstitibus Sacerdotibus recognoscantur, relegantur, ac renoventur; nec de rebus Sacris Scripta in vulgus edere unicuique fas esse, sed Prophetis solùm, qui, Dei instinctu, et præterita, et præsentia sciunt: hinc duo solùm et viginti Sacra volumina, et ea sibi usquequaque consentanea gentem suam usurpare, veterem omnem anteacti temporis memoriam complexa; à Moysis temporibus usque ad Artaxerxis Longimani ætatem Scripta; ab hac ætate verò singula quidem fuisse relata in litteras, sed eandem, quam superiora, fidem minimè esse consecuta.

* lib. 1.

Ex quibus liquet, post Babylonica bella, ex more Judæorum instaurari debuisse Codices Sacros, idque Superstitum Sacerdotum operâ, qualis fuit Esdras: horum verò librorum collectionem Artaxerxe Longimanô imperante desiisse; quod sanè fieri non potuit, nisi per Canonem publicâ auctoritate conditum, quo qui non continerentur libri, pari existimatione carerent.

Olim plures apud Hebræos extitisse 53.
Libros ~~[illegible]~~, quàm in Canone Esdrinô recenseantur, ipsæ Scripturæ Sacræ testantur, quæ viginti hujusmodi libros citant: ut sunt liber Bellorum Domini, Numer. 21. Liber Justorum, seu Liber Recti, Josue 10. Liber verborum seu rerum gestarum à

80. Salomone, 3. Reg. 11. Liber Verborum Regum Israël, 3. Reg. 14. Liber Verborum Regum Juda, ibid. Samuelis Libri, 1. Paralip. c. ult. Alius quidam Samuelis liber, 1. Reg. 10. Nathani liber, 1. Paralip. 29. Gad Prophetæ liber, ibid. Abia Prophetæ, 3. Reg. 5. Jehu Prophetæ, 2. Paralip. 20. Addonis Prophetæ, ibid. c. 9. Cholai Prophetæ, ibid. c. 33. Tria millia Parabolarum Salomonis, 3. Reg. c. 4. Salomonis Cantica quinquies mille, ibid. ex textu Græco Septuaginta Interpretum, et ex vulgatâ editione: at Latina editio ad textum Hebræum correcta, nonnisi Cantica quinque supra mille commemorat. Salomonis Physica, ibid. Liber Enoch, prout ex Judæ Apostoli Epistolâ colligit S. Augustinus*. Epistola Eliæ Prophetæ, 2. Paralip. c. 21. Jeremiæ Descriptiones, 2. Machab. c. 2. Joannis Hircani liber dierum, 1. Machab. c. ult.

* Lib. 15. de civ. c. 23.

His addi possent, Liber Eldad, et Medad; præter centum quinquaginta Psalmos, psalmus unus; necnon Testamentum Moysis, ex Auctore Synopseos.

An verò hi libri apud Hebræos olim, et ante Esdrinum Canonem Divinæ fuerint auctoritatis, non est una, eademque Patrum et eruditorum virorum Sententia. Origenes dubitat*. Joannes Drusius vult, fuisse quidem Agiographos, seu Sacros, sed non Canonicos*. Serarius docet, nonnullos ex iis fuisse Canonicos, sed non omnes. S. Augustinus verò tueri videtur, nec Sacros fuisse, nec Canonicos; ait enim*, Ex iis non-

* Præfat. in Cant.

* Epist. 161.

* Lib. 18. de civ. c. 38.

nudos à Prophetis quidem conscriptos fuisse, quamvis ignoretur ipse, cur in Judaeorum Canonem antiquum relati non fuerint, nisi quòd verisimile sit, Prophetas eos, ut merè homines historicâ diligentiâ duntaxat scripsisse, non ut Prophetas; undè potiùs ad cognitionis ubertatem eos pertinuisse, quàm ad Religionis auctoritatem. 77.

Memoratos hos libros nulibi amplius extare docent Catholici, et Acatholici omnes; Judaei quoque, ut Abenezira*. Liber ergo Zeiti, et liber Bellorum Domini, quos Hebraei hodie legunt, conficti, et conscripti fuerunt à Recentioribus Rabbinis; Priorque dem à Rabbi Tham, alter verò à Ralbag. * In Num. c. 1.

De Canone Catholicorum.

Ad Canonem Catholicorum ii tum Veteris tum Novi Testamenti Libri omnes referuntur, quos Cap. 1. hujus Tractatûs ex Concilio Tridentino recensuimus. 54.

Hanc Canonis Scripturae Librorum determinationem Innocentio I. Papa praecipuè debet Ecclesia; cum enim de auctoritate quorumdam Sacrorum librorum inter orthodoxos esset controversia, Exuperius Tolosanus Episcopus sub finem quarti, vel initio quinti Ecclesiae Saeculi hâc de re ad laudatum S. Pontificem dedit litteras, quibus eum rogabat, ut quinam Scripturae libri tanquam Canonici recipiendi essent, quinam ut apocryphi,

7. 39

78.
~~82~~ Seu nullius auctoritatis divinæ rejiciendi, determinaret. Eidem annô 400. respondit Innocentius*, Libros, qui in Canonem recipiendi essent, eo, quo nos cit. cap. 1.º ex Tridentinô retulimus, ordine recensens.

* Epist. 3.

Quam Canonis Scripturarum determinationem incunctanter Secuta deinceps sunt Concilia, Patres, Universáque Ecclesia; intérque alia plurima Concilium Carthaginense IV. an. 419. celebratum, cui interfuit ipse S. Augustinus; Concilium Romanum sub Gelasiô Papâ an. 495. ac denique Tridentinum.

Hunc etiam Canonem Secuti sunt SS. Patres: Augustinus, lib. 15. de civ. c. 25. et lib. 2. de Doct. Christ. c. 18. et Epist. 235. cui subscripserunt Junilius Afer, lib. 1. Instruct. Antiquus Interpres apud Cassiodorum, lib. de divin. lect. c. 12. Cassiodorus ipse, lib. 1. Instit. divin. c. 13. Rabanus Maurus, lib. 2. de Instit. Cleric. Isidorus, lib. 1. de Eccles. Offic. Aliique benè multi, ipsáque, ut diximus, universa latina Ecclesia.

Libri autem Scripturæ Sacræ, qui ante Innocentii decretum dubiæ fuerunt apud Catholicos auctoritatis, hi numerantur: Ex Veteri Testamentô, Additamenta Esther; Baruch; Danielis pars, quæ græcè tantum extat; Tobias; Judith; Sapientia; Ecclesiasticus; Machabæorum primus, et Secundus.

Ex Novô autem Testamentô, Marci; Lucæ; Joannis partes quæ-

dam; Epistola ad Hebræos; Epistola Jacobi; Posterior Petri; Prima Joannis particula; Secunda et Tertia Joannis; Epistola Judæ; et Apocalypsis. De quibus part. 2. hujus Tractatûs singillatim acturi sumus.

Post Decretum verò Innocentii hi libri Deutero=Canonici à Catholicis fuêre nuncupati, quòd olim, cùm cæteri ab omnibus tanquam Proto=Canonici seu divini sine controversiâ recepti fuerint, isti primùm post Laudati Papæ determinationem pro divinis haberi coeperint, priúsque de illis dubitatum fuerit, nec nisi libris Ecclesiasticis, quibus videlicet nondum aperta fuisset divina auctoritas, adnumerati fuerint.

Reliqui verò, quamvis adhuc legantur, inter Apocryphos rejecti ad hunc usque diem remanserunt: ut sunt, Ex Veteri Testamentô fragmenta, quæ supersunt libri Enoch; Tertius et quartus Esdræ; Tertius et Quartus Machabæorum; Oratio Manassis; Testamentum duodecim Patriarcharum; Psalterium Salomonis; Psalmus 151. et alia hujusmodi.

Ex Novô autem Testamentô Epistola S. Barnabæ; Epistola falsò adscripta S. Paulo ad Laodicenses; plura Evangelia, et Apostolorum acta commentitia; Plures etiam

commentitia Apocalypses; Liber Hermæ, qui inscribitur Pastor; Epistola Jesu Christi ad Abgarum; Epistola S. Pauli ad Senecam; et alia hujusmodi. Vide Fabricium in Catalogo Librorum apocryphorum Novi Testamenti.

De Canone Catholicorum.

55 Non unus idemque semper fuit Scripturarum Canon apud illos, qui variis Ecclesiæ sæculis Catholicam doctrinam aversati sunt; sed, prout videlicet secundum sectarum suarum varietatem commodum ipsis visum fuit, modò hos, modò illos Scripturæ libros, quamvis ab Ecclesiâ receptos, è Canone expungendos voluerunt.

Sic enim sæculi 1mi hæretici, Simoniani videlicet, Basilidiani, et Marcionitæ, sæculi 2di, omnes Veteris Testamenti libros, teste Irenæo*, respuebant. Eos deinde secuti sunt Manichæi sæculi 3tii hæretici, prout refert Epiphanius*.

Alii apud Philastrium*, expungebant Ecclesiastem ex Canone, quia arbitrabantur, eum à Salomone compositum fuisse, cùm mulierum amore esset depravatus. Hac quoque ratione alii apud eundem Philastrium*, negarunt, Cantium Canticorum esse sacrum librum.

Nonnulli apud Augustinum* recipiebant quidem Evangelia Matthæi, Marci, Lucæ; sed Joannem ejiciebant.

* lib. 1. c. 20.

* Hæres. 66.

* In catalog. Hæres.

* c. 133.

* Hæres. 30.

Ebion, qui Sæculô I. Ecclesiam vexavit, Solum Matthæi Evangelium probabat, quod prodit ~~[illegible]~~ Irenæus*. 81 ~~85~~.

Cerinthus itidem Sæculi I. Hæresiarcha utebatur Solo Marci Evangeliô*.

Apud Marcionem, ut auctor est Tertullianus*, Solus Lucas, sed mutilus, et corruptus, erat in pretiô.

Actorum librum è numerô Sacrorum librorum expungebant Cerinthus apud Philastrium*; Cerdo Sæculi 2di hæreticus apud Tertullianum*; Tatianus Sæculi etiam 2di Hæresiarcha apud Eusebium*; Manichæi apud S. Augustinum*.

Marcio Pauli quoque Epistolas ad Titum, et Timotheum rejecit*. Nonnulli quasdam alias S. Pauli Epistolas humanô, non divinô Spiritu dictatas censebant, et præsertim eam, quæ est ad Philemonem*.

At qui ultimis hisce temporibus à communione Romanæ Ecclesiæ discesserunt, ex Scripturarum Canone excludendos censuerunt omnes Veteris Testamenti libros, quos in Canonem suum non receperunt Judæi; aut saltem, qui in antiquô Judæorum Canone non reperiuntur, ut sunt, Baruch, Tobias, Judith, Ecclesiasticus, Sapientia, Ambo Machabæorum libri.

Ex Novi Testamenti Codicibus autem rejecerunt Pauli Epistolam ad Hebræos, quam nec Pauli, nec aliûs Apos-

* lib. 1. c. 26.

* Ibid. lib. 3. c. 11

* lib. 3. de Præscript.

* c. 36.

* Lib. de Præscript.

* lib. 4. Hist. c. 29.

* lib. de util. credendi c. 3.

* Epiph. Hæres. 42.

* Aug. lib. 2. cont. Advers. Leg. et Prophet.

~~86.~~ toli esse contendunt, quippe quæ, quod ajunt, res contineat Apostolicæ et Evangelicæ doctrinæ contrarias.

Ex Canone etiam deleverunt Epistolas, Jacobi, Judæ, Secundam Petri, Secundam et Tertiam Joannis, necnon ipsius Apocalypsim. Ita Lutherus, quem Sentus est Kemnitius*.

* In exam. Sess. 4. Conc. Trid.

Calvinus, et si multos alios, quàm qui in antiquô Judæorum Canone continentur, Veteris Testamenti libros agnoscat*; quantùm ad Novi Testamenti Codices tamen docet, Epistolam ad Hebræos esse verè Apostolicam, quamvis dubium sit, cujusnam sit, an Pauli, an verò alterius cujusdam Apostoli*. Epistolas quoque Jacobi, Judæ, Secundam Petri, et Tertiam Joannis in suum Canonem retulit unaum Apocalypsi.

* Instit. lib. 1. c. 11. et lib. 2. c. 5. Item lib. 3. c. 5.

* ibid. c. 8. §. 216.

Magdeburgenses verò, quamvis, in omnibus ferè, Luthero assentiantur, cum Calvinô tamen docent*, Apocalypsim esse librum divinitus conscriptum, ac proindè in Scripturarum Canonem referendum. Modò sit pro Catholicorum sententiâ

* Cent. 1. l. 2. c. 4. col. 56.

Conclusio.

56. Ad Ecclesiam pertinet determinare, et definire, quisnam liber sit Canonicus; illiusque auctoritas est certa regula ad libros vel in Sacrorum Codicum numerum recipiendos, vel etiam ex eo numerô rejiciendos; verbô ad discernendum inter verbum Dei, et verbum hominum.

Prob. Conclusio 1.° Ex S. Scripturâ. Ex Veteri Testamento 1.° Exodi 18. Cùm coepisset populus Dei redigi ad quamdam formam Ecclesiastica Reipublicæ, Moyses tanquam Princeps et Caput, necnon strenui viri illi, quos elegerat, ad dubia circa legem Domini exorta respondebant, atque ea definiebant. Ergò à fortiori in Novâ Lege, cujus Vetus duntaxat typus fuit, circa eandem Dei legem, libros nempe eam continentes judicandi, eósque determinandi penes Ecclesiam erit potestas.

2.° Deuteronomii 17. v. 8. et seq. Deus populo Israëlitico præcipit, ut ortâ controversiâ Sacerdotes adeat, tanquam Judices suos, faciatque, quodcunque dixerint, et docuerint juxtà legem ejus, nec ab ipsorum sententiâ sive ad dexteram, sive ad sinistram declinet p. Ergò etiam à pari, ubi circa librorum sacrorum Canonem orta fuerit quæstio, Ecclesia, quam Episcopi, velut in Veteri Lege Sacerdotes Synagogam, repræsentant, judex est, atque infallibili, et cui nemo contradicere audeat, sententiâ eos definire potest.

[illegible]

~~88. Determinatio Canonis Sacrorum Scripturarum.~~

3.tio Malachiæ 2. Sacerdotes populi adoquens Dominus eorum agendi rationem designat his verbis: Labia Sacerdotis custodient Scientiam, et legem requirent /: populi :/ ex ore ejus. Ergò etiam ab Ecclesiæ ore lex Dei requirenda est, adeóque et Canon librorum Sacrorum.

Ex Novô Testamentô. 1.o ex illo Matth. 18. v. 17. ubi de quocunque fideli ait textus: Si Ecclesiam non audierit, Sit tibi Sicut Ethnicus et Publicanus. Ergò et ille Sicut Ethnicus et Publicanus habendus est, qui Ecclesiam Scripturarum Canonem definientem, et determinantem audire renuerit.

~~[illegible]~~

2.o Actorum 15. v. 28. Cùm Antiochiæ orta esset gravis quæstio, an servanda esset Lex Moysis à Gentibus ad fidem conversis, ad Ecclesiam pro dirimendâ hac quæstione confugerunt Antiocheni, quam et ipsa solvit his verbis: Visum est Spiritui Sancto, et nobis &c. Ergo etiam ortâ quæstione de libris Canonicis S. Scripturæ ad ipsam est confugiendum.

3.tio Ascendi, inquit S. Paulus*, Hierosolymam cum Barnaba .... et contuli cum illis /: nempe Apostolis et Senioribus

* Galath. 2. v. 1. et 2.

Ecclesia, Evangelium, quod prædico in Gentibus. Ergo si Paulus Ecclesiam agnovit tanquam Evangelii, quod prædicabat, judicem, quanto magis nos eam agnoscere debemus velut Judicem Canonis sacrorum librorum. 85.

Prob. 2do Ex Conciliis et Patribus. 57.
ac 1o ex Conciliis, Carthaginensi, Romano, Tridentino supra hujus Capitis initio citatis. Item ex Patribus ibidem adductis, qui, ut et Concilia ista, Scripturarum Canonem ab Innocentio Papa I. toti Ecclesiæ propositum adoptarunt. Ergo ~~adhibuerunt~~ censuerunt, ad summum Pontificem, Ecclesiamque pertinere, Canonem istum determinare, atque divinos libros ab humanis discernere. Sed pro omnibus Patribus sit S. Augustinus, qui, Evangelio, inquit, non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholicæ commoveret autoritas. Ergo nec libros Canonicos continere Evangelium credidisset, nisi Ecclesiæ autoritas eum movisset.

* lib. cont. Epist. fund. c. 5.

Prob. 3tio Ratione Theologica. 58.
1o Non minor debet esse autoritas Ecclesiæ, ac olim Synagogæ fuit. Atqui Synagoga autoritatem habuit determinandi, ac definiendi suorum sacrorum librorum Canonem. Ergo a fortiori eadem autoritate pollebit Ecclesia.

Major est aperta, atque eo minus negari potest, quod Synagoga Ecclesiæ typus et figura duntaxat fue-

2.42

rit. Minor verò habetur ex dictis hujus Capitis initiò, ubi de Judæorum Canone egimus. Ergò p.

2°. Si ab Ecclesiæ autoritate repetendus non est Scripturarum Canon, tunc ille innotescere debet vel per Scripturam ipsam, vel per criteria, ut vocant, seu indicia, quæ in ipsâ reperiuntur, vel denique per unicuiusque privatum Spiritum. Sed à nullô horum repeti potest hujusmodi Sacræ Scripturæ Canonis determinatio. Ergò ab Ecclesiâ repeti debet.

Major est Adversariorum, cùm enim Ecclesiæ hanc autoritatem denegent, necessè omninò est, velint nolint, ut vel ad Scripturam ipsam, vel ad ipsius criteria, vel denique ad hunc privatum Spiritum confugiant, unde Canonem suum eruant. Neque nobis quidquam de Traditione obganniant; omisso enim, quòd ipsi eam contemnant, non præter ea, quæ jam annotavimus, ostendemus, illam eis omninò contrariam esse.

Prob. igitur Minor, quoad 1 num Nullibi in Sacrâ Scripturâ prorsùs clarè, imò ne quidem obscurè dicitur, omnes libros illos, quos etiamnum Acatholici pro Canonicis agnoscunt, esse verè divinos, non autem illos, quos ipsi rejiciunt; prout ex ipsâ totius Scripturæ perlustratione patet. Deinde, etsi alicubi in eâ legeretur, hos,

e.g. et non alios libros, hæc et non alia ~~97.~~ Capita, has, et non alias sententias esse verè Sacram Scripturam; id tamen propterea infallibiliter certum non esset; dubitari enim adhuc posset, num ea ipsa loca, in quibus id adnotatum legeretur, verè Sacra Scriptura essent; aut an non potiùs impostor aliquis idipsum eis addidisset. Certè ex titulô et dictione aliquâ certò haberi non potest, librum quemdam esse divinum; nisi etiam quis ineptè dicere velit, Alcoranum et Thalmud esse quoque libros divinos, quòd à suis Auctoribus divini nuncupentur. Ergò ex ipsâ Scripturâ librorum Sacrorum Canonis determinatio repeti non potest.

Prob. quoad 2dum Istra criteria, et indicia sunt vel clara, et evidentia, vel obscura, et inevidentia. Neutrum dicit potest. Ergò pd.

Non primùm. Hanc quippe lucem in istis libris non modò Ethnici non viderunt, ut et ipsi Judæi in Novi Testamenti libris; sed etiam viri doctissimi juxtà et Sanctissimi ex Christianis; imò de quibusdam ex his libris, quos ipsimet Adversarii tanquam Canonicos recipiunt, quidam antiqui Patres dubitare visi sunt, prout suprà jam insinuavimus, et infrà specialiter adhuc dicemus.

92. Sed neque 2dum valet. Si enim criteria illa, et indicia obscura sunt, et dubia, neutiquam parere possunt certitudinem infallibilem, adeoque ex iis non potest determinari Sacrarum Scripturarum Canon.

Prob. denique quoad 3tium, tum quia aquè incertum est, an Spiritus ille privatus sit illustratio divina, ac an ipse Canon sit divinus: tum quia omnes alii eodem jure dicere possunt, se per suum privatum Spiritum cognoscere contrarium. Sic Mahometanus dicet, sibi internum suum Spiritum dictare, non Christianorum Biblia duntaxat, sed Alcoranum esse librum divinum. Sic etiam Catholici possunt dicere, se ab internô et privatô Spiritu habere, libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, et Machabæorum esse Canonicos. Sic Calvinista contra Lutheranos tuebuntur, se à suô internô et privatô Spiritu didicisse, Epistolas ad Hebræos, Jacobi, et Judæ esse Canonicas. Ergo aliundè sumendus est Scripturarum Canon; ab Ecclesiâ Catholicâ scilicet, quæ sola est columna, et firmamentum veritatis, quæque in rebus ad fidem pertinentibus errare non potest, quippe cui Christus Dominus promisit, inferi portas nunquam adversus ipsam prævalituras esse, petendus est.

Ob. 3o Ratione ex ipsis adversarij petitâ, quod utique optimum probandi genus est. Ipsimet igitur Protestantes in Comitiis Augustanis an. 1530.

celebratis confessionem fidei sua Carolo V. ~~93.~~ 89. Imperatori obtulerunt, ubi c. 7. de Eccles. fateri videntur, Ecclesiam habere auctoritatem determinandi Scripturarum Canonem, ajunt enim, in eâ Evangelium purè doceri; at quâ ratione ipsa id præstaret, si non posset discernere verbum Dei à non verbô Dei. Ergò p.

Lutherus ipsemet fatetur etiamnum*, Ecclesiam habere potestatem discernendi Verbum Dei à Verbis hominum; adeoque definiendi Scripturarum Canonem. Ergò p.

* lib. de captiv. Babyl. de Sac. ord.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1º Libros illos, qui à nobis Catholicis velut Canonici suspiciuntur, Ecclesia in Canonem referre non potuit, nisi eos divinos et Canonicos cognoverit, vel ex revelatione divinâ, vel ex traditione. Atqui ex neutrâ id potuit. Ergò nec illos in Canonem referre. Maj. est evidens. Min. prob. 1º Non ex revelatione divinâ cognovit, siquidem post Apostolos novæ de fidei dogmatibus revelationes exploduntur. 2º Neque ex Traditione: nam quantùm ad Canonem, quem Ecclesia de Veteris Testamenti libris texit, ei Canon Hebræorum supra à nobis relatus adversatur, quem tamen Judæi omnes, necnon celeberrimi Ecclesiæ Patres Græci et Latini secuti sunt, qui etiam illos Novi Testamenti libros, quos Ecclesia antiquo Canoni adjecit, è Sacrorum librorum catalogô expungunt. 59.

Et quidem 1º Melito Sardensium Episcopus Epistolâ ad Onesimum*, numa-

* apud Euseb. lib. 4. Hist. c. 28.

90.
~~99~~. rum, et ordinem Sacrorum librorum refe-
rens, Veteris Testamenti viginti duos tan-
tùm recenset, prætermissis iis, quos Eccle-
sia Canoni Judæorum addidit.

2°. Origenes in expositione Psalm.
Veteris Testamenti librorum indicem ex-
hibens, etiam juxta Hebræorum Canonem
viginti duos tantùm recenset, omissis iis,
quos Melito prætermisit. Et lib. 5. ex-
positionum in Evangelium Joannis, ubi Epi-
stolas Apostolorum recenset, non memi-
nit Epistolarum S. Judæ, et S. Jacobi.

3°. Concilium Laodicense an. 319.
celebratum Can. ult. ubi Sacrorum librorum
seriem texit, nullam fecit mentionem libro-
rum Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiasti-
ci, neque Machabæorum; Libros quoque
Novi Testamenti enumerans Apocalypsim
prætermittit.

4°. In posteriori Canone Apostolo-
rum, quod quidem Opus, etsi non sit Apos-
tolorum, attamen antiquissimum est, ii-
dem libri Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Eccle-
siastici, et duo Machabæorum inter suos
Veteris Testamenti libros non recensentur.

5.to Eusebius lib. 3. Hist. c. 25. Epis-
tolas Jacobi, Judæ, Petri secundam, Joan-
nis secundam, et tertiam velut dubias la-
beri testatur.

6.to Auctor Synopsis, viginti
duobus Canonis Hebræorum Codicibus addit
tantùm libros Ruth, et Esther, ut quos
ex Veteribus aliqui duntaxat pro Canoni-
cis apud Hebræos haberi dixerint.

7.mo S. Gregorius Nazianzenus,
seu, prout nonnulli volunt, Amphilochius

Ironiensis Episcopus, Iamb. 3. Sacrorum libro- 91.
rum texens indicem, inter libros Veteris Testamenti nullam fait mentionem Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, neque Machabæorum; quantùm verò ad Novi Testamenti libros, septem Catholicas Epistolas à quibusdam agnosci asserit, ab aliis verò tres tantùm; et Apocalypsim à multis rejici.

8vo Cyrillus Hierosolymitanus in referendo Sacrorum librorum Canone cum Gregorio Nazianzeno prorsùs concordat, atque ac Auctor Hierarchiæ Cœlestis, quia S. Dionysio adscribitur.

9no S. Epiphanius viginti duos tantùm libros ex Hebræorum Canone recenset*.

10mo Epiphanium sequitur S. Damascenus*.

11mo Leontius, Anastasius Sinaïta ambo Nicephori, Antiochus, et Philippus Solitarius, cùm Sacros libros recensent, citatos modò Patres apertè sequuntur, neenon Hebræorum Canoni adhærent.

12mo S. Hilarius tantùm viginti duos Veteris Testamenti libros etiam commemorat*.

13tio S. Hieronymus librorum sacrorum indicem ex Hebræorum Canone referens, libros Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, et duos Machabæorum extra Canonem esse asserit, imò etiam inter apocryphos collocandos esse.

Resp. non quidem ex revelatione 60.
divinâ Ecclesiam judicasse, libros illos, de quibus nunc sermo est, esse Canonicos, sed ex traditione, factâque eorumdem librorum ad eam, cæterosque Canonicos Codices discussione.

* lib. 1. adv. hæres. et lib. de mens. et pond. c. 23.
* lib. 4. de fide orth. c. 18.
* Præfat. in Psal.

92. Et verò, quod supra jam diximus, mirum est, quod Ecclesiæ eam detrahi velint auctoritatem Catholicii, quam ultrò Synagoga tribuunt; enimverò constans veritas est, Synagogam magnam, cùm, proponente Esdrâ, Canonicos libros susciperet, id non revelatione duntaxat fecisse, sed disertis ad Majorum suorum Traditionem hisce codicibus. Quid ergo obest, quin eandem, imò Majorem auctoritatem Ecclesiæ Christi adscribamus, ut videlicet examinatâ præteritorum sæculorum, ipsorúmque Judæorum Traditione, discutisque in se ipsis libris, eos, cùm nihil, quod fidei, nihil, quod bonis moribus obviaret, continerent, sed ad virtutem amplectendam homines incitare inprimis viderentur, in Canonem referri oportere decerneret; quamvis priùs de iis aliqui dubitare visi sint? Hanc Ecclesiæ regulam tradit Augustinus*. Modò ad singula respondendum.

* Lib. 2. de Doct. Christ. c. 8.

61. Et quidem, quod Veteris Testamenti libros attinet, mirum non est, si ii, qui post Esdram, ejúsque Canonem scripti primùm fuêre, ut fortè Sapientia, et Ecclesiastici Codices, ne quidquam de Machabæorum duobus libris dicamus, ut potè quos longò post memoratum Canonem Esdrinum exaratos fuisse constat; ab ipso Esdrâ seu Synagogâ Magnâ non fuerint inter Canonicos recensiti, siquidem nondum extabant.

Deinde quantum ad libros Tobiæ, et Judith, his est inter eruditos, utrum ante Esdram, an verò primùm postàa conscripti fuerint. Sed quidquid sit hac de re, omninò exploratum habemus, idque testificatur Josephus*, Tobia, Judith, Sapientia, Ecclesiastici, duosque Machabæo-

* lib. 1. cont. Appion.

rum libros magnô apud ipsos Hebræos in pretiô fuisse; et quamvis nullum de ipsis Decretum à Synagogâ Magnâ latum fuisset, nihilominus inter agiographa, seu Scriptiones sacras ab ipsis fuisse repositos; necnon ab Helenistis, seu Hebræis Græcâ linguâ utentibus Versioni Septuaginta Interpretum additos, à quibus ipsa Ecclesia Christi eosdem accepit.

Hos etiam libros tanquam Scripturam divinam, tum in Epistolis S. Clementis, et S. Barnabæ; tum apud Justinum, et Irenæum; tum à Clemente Alexandrinô, Tertulianô, et S. Cyprianô indiscriminatim citatos reperimus; ut et ab Origene*.

Quod Baruch librum attinet, ideò à Judæis in Canonem non refertur, quòd, cùm in Canonem non recipiant nisi eos libros, qui hebraïcè Scripti sunt, istum, utpotè qui, quamvis primò hebraïcè exaratus fuisse credatur, græcè tantùm superest, excludant. Id etiam multorum consuetudine evenit, qui inter Jeremiæ Scriptiones, et non separatim eum collocabant; unde veteres Ecclesiæ tabulæ ejus, expressô nomine, non meminerunt, eoquòd sub Jeremiæ nomine comprehenderetur; hæcque consuetudo à primâ Ecclesiæ ætate prodita à vetustis Patribus servata est. Sancti quippe Patres Irenæus, Cyprianus, Clemens Alexandrinus, Eusebius, Ambrosius, Julius Firmicus, Augustinus, Basilius, Chrysostomus, Epiphanius, et alii complures in suis Scriptis Prophetiam Baruch velut Scripturam sacram sub Jeremiæ nomine laudant.

* lib. 3. cont. Cels. Item Hom. 19. in Jerem. Et Tract. 3. in Joann. Item lib. 8. in Epist. ad Rom. Item Hom. 8. in Num. Denique apud Auct. Diction. Trivult.

Quantùm verò ad illos Novi Testamenti libros, quos Ecclesiæ nostræ Adversarii rejiciunt, certum est, Epistolam S. Pauli ad Hebræos à Veteribus tanquam divinam Scripturam fuisse habitam. Ipse Clemens Romanus multas ex eâ sententias transfert in suam ad Corinthios Epistolam, quem ex Hebræo idem in Græcum vertisse censet Eusebius, qui et idius auctorem fuisse Paulum innuit*.

* lib. 3. Hist. c. 32.

Origenes eam à Majoribus Paulo adscriptam fuisse ait*, illiusque sententias Pauli, dictionem verò et compositionem esse alterius, qui videlicet Apostoli dictata exceperit, et in litteras retulerit.

* lib. 5. in Joan.

Idius etiam meminit Tertullianus, sed eam Barnabæ vindicat*.

* De pudicit. c. 20.

Clemens quoque Alexandrinus eam Paulo adjudicare videtur, utpotè quam à Paulo dictatam excepisse suam dicat*.

* lib. Hypotypos. apud Euseb. l. 5. Hist. c. 38.

Hieronymus ad Dardanum scribens, ait, non solùm ab Ecclesiis Orientis, sed ab omnibus retrò Ecclesiis ut Germanum Pauli fœtum fuisse admissam; quæ, quamvis à Latinis in Canonem suâ ætate nondum relata esset, se tamen Veterum Scriptorum auctoritatem sequi, neglectâ temporis sui consuetudine. Epistolâ quoque ad Evagrium recipi eam, ait, ab omnibus Græcis, et à nonnullis Latinis.

A Latinis verò in Ecclesiâ legi solitam non fuisse tradit Philastrius*, quòd ab Hæreticis depravata, et additamentis quibusdam fuisset inquinata.

* Hæres. 88.

Et verò Pauli eam esse demonstrari ex eo videtur, quòd in ea Timothei meminerit Apostolus, eumque fratrem, ut in aliis Epistolis appellet*.

* Heb. 13. v. 23.

Jacobi Epistolam inter Canonicas recensuit Clemens Alexandrinus in libris Hypotyposeon apud Eusebium*. 95.

* lib. 2. Hist. c. 23. et 25. Item lib. 6. c. 14.

Ejus verba non semel usurpat Tertullianus advers. Jud. c. 2. et l. De orat. c. 8.

Idius patrocinium sibi arrisit S. Cyprianus, advers. Novat.

Arrisit et Origenes Cypriano et Eusebio antiquior; idemque Novi Testamenti Scriptores enumerans, Jacobum haud quaquam praetermittit*.

* Hom. 13. in Genes. Et Hom. 7. in Joan.

Nec etiam eam praetermittunt Autor Synopsis Sacrorum Librorum, et Gregorius Nazianzenus in Carmine de libris Canonicis.

Eandem Epistolam, licet initio controversam, procedente tempore auctoritatem obtinuisse Hieronymus asseverat*.

* De Script. Eccles. in Jacobo.

Petri Secundam ei indubitanter adscribunt Origenes, Hom. 5. in Joan. et Hom. 13. in Genes. item Hom. 7. in Josue. Eusebius, lib. 3. Hist. c. 25. et Hieronymus, de Script. Eccles. in Petro. Merito quidem, quippe quod in monte Sancto se Christo adfuisse dicat idius Autor c. 1. v. 17. Et Paulum charissimum suum fratrem appellet, séque jam priorem Epistolam scripsisse significet, c. 3. v. 1. et 15.

Eam etiam inter Catholicas Epistolas collocavit Clemens Alexandrinus lib. Hypot. necnon Autor Synopsis, et Gregorius Nazianzenus in Carm.

Joannis Secundam et tertiam Epistolas inter Canonicos libros recenset Origenes, ut et Clemens Alexandrinus apud Eusebium*.

* lib. 6. Hist. c. 14.

Dionysius Alexandrinus tertiam Joanni Apostolo vindicat, sed hac brevior est, quam ut ei diutius immoremur; satis est,

quòd sexcentos Scriptores anni sequentes tulerint, qui idem eidem Apostolo absque hæsitatione tribuerunt.

Epistolam Judæ Apostoli Sacris et Canonicis Scripturis adnumerat Origenes, Hom. 13. in Genes. et in Jos. et in Matth. Ejus verbis se defendunt Tertuliani, de habit. Mul. c. 3. et Cyprianus, Advers. Novat. Eandem Canonicorum Librorum Catalogo intexuerunt Clemens Alexandrinus, in lib. Hypotyp. Auctor Synopsis, Gregorius Nazianzenus, in Carm. Eusebius quoque lib. 2. Hist. c. 23. et 24. et lib. 3. c. 15. necnon Hieronymus*, eam divinis Scripturis adjungunt.

* De Script. Eccl. in Juda, et in c. 1. Ep. ad Tit.

Apocalypsim Joanni Apostolo tribuit Justinus, in Dialog. cum Triphone. Eamquoque illius esse affirmat Irenæus, qui et recens fuisse suâ ætate hoc Opus testatur, et suâ pene memoriâ, sub finem nempe Imperii Domitiani, visa esse Joanni, quæ in Apocalypsi memorantur*.

* lib. 4. c. 37. et 50. Item lib. 5. c. 30.

Idipsum de Apocalypsis Auctore persuasum fuit Tertuliano, Adv. Marcion. lib. 3. c. 14. et lib. 4. c. 5. Clementi Alexandrino, apud Euseb. lib. 4. Hist. c. 23. Apollonio, adv. Cataphryg. apud eundem Euseb. lib. 5. Hist. c. 18. Et Origeni, In Matth. et in Joan. item apud Euseb. lib. 4. hist. c. 25.

Ex his, et aliis quamplurimis testimoniis, quæ brevitatis studiò prætermittimus, liquidò constat, quàm immeritò Adversarii nostri contendant, Ecclesiam, cùm hos libros Scripturæ in Canonem retulit, non fuisse secutam Traditionem. Quin potiùs omninò dicendum est, eosdem libros Ecclesiæ ab Apostolis traditos fuisse ut divinos; alioquin celeberrimæ cùm Orientis, tùm Occidentis Ecclesiæ, ut Alexandrina, Africana, ac præcipuè Romana eos ut divinos non semper habuis-

sent, nec ab Innocentio Papâ, nec à Conciliis 97.
in Canonem fuissent relati; siquidem Ecclesia non potest aliud credendum fidelibus proponere praeter id, quod ab Apostolis fuit acceptum, et traditum.

Ad testimonia Patrum, quae pro hâ 62.
opinione adducunt Adversarii, respondemus; mirum non esse, si eos Scripturae libros, de quibus nondum erat unanimis Ecclesiarum sententia inter Canonicos non recensuerint aliqui Veteres: at posteà verò, cùm omnibus demum Ecclesiis patefacta est antiquissima celeberrimarum Ecclesiarum, et inprimis Romanae Ecclesiae traditio, quâ constabat, eosdem libros, de quibus à nonnullis dubitabatur, ut divinos ab Apostolis fuisse acceptos partim, partim verò scriptos, tum illos pro Canonicis habere coegit Ecclesia universa. Qua responsione videtur abundè satisfieri iis, quae ex Veteribus quibusdam objiciunt Adversarii.

Nam 1°. Ex eo, quod Melito Judaeorum Canonem, in quo viginti duo tantùm libri Veteris Testamenti recensebantur, secutus fuerit, nihil aliud inde colligi potest, nisi, quod nondum uno Ecclesiarum consensu pro Canonicis habiti fuerint ii, de quibus agitur, libri.

Origenes verò, etsi citatis locis, ubi tanquam Historicus loquitur, illorum Veteris Testamenti librorum, quos Ecclesia Judaeorum Canoni adjecit; ut et Epistolarum Judae, et Jacobi non meminerit, meminit tamen alibi, hosque libros tanquam Scripturam sacram divinosque codices habuit, prout primùm ostendimus.

Ad testimonia Concilii Laodiceni, pos- 63.
terioris Apostolorum Canonis, Auctoris Synopseos, Gregorii Nazianzeni, seu Amphilochii, et aliorum eadem responsdemus, quae ad Melito-

nis auctoritatem reposuimus. Certè S. Athanasius, cui Synopsis adscribitur, plura loca è libris Tobiæ, Judith, Sapientiæ, Ecclesiastici, Epistolæ S. Jacobi, et Apocalypsis, tanquam divinis, et Canonicis passim in suis Scriptis citat, ut patet ex indice locorum Scripturæ Sacræ, qui reperitur ad calcem Tom. 2. et 3. Edit. Benedictin. Parisiens. Hosque libros tanquam divinos publicè in Ecclesiâ legisse Alexandrinam Ecclesiam, testis est Origenes, Hom. 24. in Num.

Sanctus quoque Hilarius; ipseque Hieronymus, qui librum Judith in Prologo Galeato inter Canonicos non recenset, nihilominus Præfat. ad librum Judith asserit, quòd Nicæna Synodus librum hunc inter Scripturas Canonicas computarit.

Sanctus autem Augustinus ait*, Machabæorum libros, quamvis in Canone Judæorum non continentur, tamen ab Ecclesiâ pro Canonicis haberi. Similiter S. Joannes Damascenus ambos Machabæorum libros citat, et eorumdem auctoritate nititur*.

* lib. 18. de civ. c. 36.

* De precib. pro mort.

64. Ob. 2do. Si ad Ecclesiam pertinet determinatio Canonis librorum Sacrorum, tunc etiam ad eam pertinet judicare de Scripturis ipsis. Atqui hoc est absurdum. Ergo &c. Maj. est aperta. Min. prob. Si Ecclesia judicat de Scripturis, sequitur, eam esse supra Scripturam, majoremque idâ habere auctoritatem. Atqui hoc est falsissimum. Ergo &c.

Resp. neg. min. jm. Arg. ad illius prob. neg. ~~min~~ causalem Majoris. Duobus modis intelligi potest, Ecclesiam judicare de Scripturis. 1o ita ut judicet an vera vel falsa sint, quæ Sacris libris continentur. Quod si ita de Scripturis pronuntiaret Ecclesia, ipsis profectò superior supponeretur: at non ita est, enimverò tanquam certissimum, et indubitatum habet Ecclesia, vera esse ea, quæ in Scriptu-

ris revelata exprimuntur. Secundò modò 99.
de Sacris Scripturis judicat Ecclesia, cùm Sacros libros à profanis, certos et Canonicos à dubiis et apocryphis discernit: ex quo non sequitur, eam esse Scripturâ superiorem, sed tantùm ipsius judicium esse supra judicia privatorum hominum. Neque Scriptura est verior, aut certior, quia hic ab Ecclesiâ exponitur, sed privatorum sententia est verior, et certior, quando ab Ecclesiâ confirmatur.

Aut fortè licebit Adversariis de certis Scriptura libris judicare, non item Ecclesiæ? Ergo Synagoga ipsa, cùm in Canonem viginti duos tantum libros retulit, se Scripturâ superiorem ostendit? Ergo Veteres, quos sequi testantur Adversarii, Scripturâ superiores fuerunt, cùm modò hos, modò illos libros è Canone expunctos, aut in eum suscipiendos censuerunt? En quàm absurda st Adversariorum objectio.

Caput Sextum. 65.

De Obscuritate S. Scripturæ, et modò eam probè intelligendi. Item de multiplici illius sensu; et cujus sit germanum illius sensum tradere.

Hic statim initiò nobis adversùs nostræ Catholicæ doctrinæ hostes decertandum est. Hi enim apertè tueri videntur Sacram Scripturam claram esse, ita ut, quæ in ea paulò obscuriora fortè videntur loca, ab aliis clarioribus illustrentur, et exponantur; necnon ab iis facilè intelligantur, qui pii, fideles, prædestinatique eam reverenter, et attentè atque sine pravò affectu legunt.

At contrà Catholici omnes contendunt, Scripturam equidem quoad quædam Capita, ut sunt Deum existere, Christum Dominum esse natum, passum, et alia ejusmodi, quæ

846